

“Destroy the language of our ancestors by agreeing to introduce renewal.”

Here we run into the remarks that the language of the Goddess, Euskera, had to be destroyed and replaced by an invented patriarchal language. The name of the Italian form of Basque tells a similar story: **Ligurian**

.li – igu – uri – an.
libratu – iguindu – urritu – andeatu
to purge – to despise – to dwindle – to corrupt
“To be purged, despised, dwindled and corrupted.”

An enormous effort went into eliminating the existing language and the creation of a variety of new ones such as all Indo-European languages. However, the Bible preserved its first page (Genesis 11:1) to remember the ancient name of antiquity: **Euskera**, the language of the Goddess.

Euskera
eu – usa – ake – era
euki – usaiako – akela – erabildura
to preserve – traditional – Great Goddess – usage/speech
“We preserve the traditional speech of the Great Goddess.”

The Basque people deserve to be very proud of their ancient and beautiful language. They will look after it.

8.4. Txostena euskaraz / Communication in Basque / Ponencia en euskera

Euskera: hizkuntza indoeuoparren oinarria

Nire historia Canadako Irrati Nazionalean hasten da. Edward Furlong itsas-gizon eta historialaria entzun nuen irratsaio baten. Ulises / Odiseo-ren etxera bueltaz ari zen. K.aurreko 1200 urte inguruan gertatutako bidaiz Homerok K.aurreko 700 urtean edo idatzi zuen. Furlongek Homeroren Odiseo eta bere eskifaiari buruzko kapituluak ikertu zituen. Mendebalderuntz Mediterraneoan zehar eta iparalderuntz ondoren, Atlantikoan zehar Irlanda aldera. Historia honen xehetasunak askotan ezinezko eta parregarritzat jo izanak ziren, baina Furlongek informazio egiztagarri ugari aurkitu zuen Homeroren idazkietan. Liluratuta nengoen bere arrazoinamenduaz, beraz hilabeteko tartea hartu nuen berak aipatzen zituen Irlanda eta Eskoziako lekuetariko lau bisitatzeko, eta hiru monumentu historiko garrantzitsu eta hondakinak.

Odisea garaian hitz egiten ziren hizkuntz bakarretako (hala uste bait nuen) hiztegieta bilatu nuen, latin, gaeliko eta grekera . Baina itzulpenek ez zuten emaitzarik izan, eta pausatzen utzi nuen ideia hau.

Etxera bueltatzean izan nuen nire lehenengo pista, Cavalli Sforza (revista Sc. Amer. Nov. 91)ren artikulu bat irakurri nuen, RH- motatako odoldun biztanleriaren mundu mapa bat argitaratu zuen, eta gehienak Euskal Herrian, Irlandan eta Eskozian kokatzen zituen. Euskaldunek euskaraz hitz egiten zuen, eta sekulan euskarazko hiztegiarik ikusi gabekoa nintzenez, Reno, Nevadako Euskal Ikerkuntzen Institutoan eskatu nuen bat, eta Laistrygonian izenak berehala erakutsi zuen bere esanahia.

lai-istri-goni-an

laino-istripu-gonbidatu-aniztasun

fog – accident – to invite – many

“Fog invites many accidents.”

niebla-accidente-invita-muchos

“La niebla genera muchos accidentes”

“Lainoak istripu esko eragiten ditu”

Homerok Odisea idazteko erabili zuen hizkuntza Euskera zen. Itxaropentsu nengoen, baina Homeroren izenatariko beste batzuekin saiatu nintzenean zorte gutxi izan nuen. Orduan baten batek tentetutako harri batzuk zituzten koska edo harraskadurak erakutsi zizkidan, eta Ogam idazkiak deitu zituzten. Sekula itzuli gabekoak ziren.

Zer da Ogam?

Ogam da Irlanda, Eskozia y West Virginia (USA)n aurkitutako idazkera zaharrena. Gizarteak gehien bat ahozkoan jarduten zuen garaian aglutinazio alfabetikoko kodifikazio sistema sofistikatu bat erabili zuen. Oraindik orain ikusi daiteke ehundaka harri, handi zein txikitan tailatua, lezeetako ormetan, baina baita hezurretan, marfil, brontze eta zilarrezko gauzetan ere.

Idazkera hau K ondorengo 350 eta 700 urteen aretan izan zen misiolari Gnostiko Kristauek erabilia, baina sekulan ez herriak. Baliteke Ogam idazkeraren aintzinako forma bat aurreneko misiolari Gnostikoak sortu zirela uste den Libian edo Egipton sortu izana. Ogam izena ogama ren kontrakzio bat izan daiteke, ogasun-ama, jatorri Gnostiko Kristauek adierazten duen “Jainkosaren Ogasuna”.

Idazkera itxuran Kristo aurreko 300 urte baino zaharragoa ez den arren, idazkunak sortzeko erabilitako kodifikazio sistemaren formulazioak Faraoien lehenengo izenetan ditu hastapenak. Ogam alfabetaren erabilera Brontze Aroko amaieran datatzen da.

Irlandar idazkun zaharretatik ezagutzen dugun Ogam alfabetak 15 kontsonantez eta 5 bokalez ditu.

Ogam hizkien esanahia Beneditarren lehenengo idazkietatik zen ezaguna. Ogam hizkien transkripzioa hizkuntzalari eta antropologo askok egin izan du azken bi mendeetan. Ezberdintasun handiak izan dira egindako ahaleginetan, baina idazkunak ondo mantenduta bazeuden ez zegoen ezberdintasunik. Idazkunak testu bezala ulertzen baditugu, orduan laburdura trinko bat ematen du (bokal asko galduta), hizkuntz ezagunen inolako antzik gabe.

Eskoziako mendebaleko uharteetako Barrako hostatu baten nengoela erabaki nuen asmatu ezinik nebilan idazkera deskodifikatzeko saiakera bat egitea. Hiru egunez experimentatu ondoren asmatua nuela sentitu nuen.

Ingeleratik Ogamera itzultzeko.

Ogam idazkera ingelerara itzultzeko, ezagutu egin behar da jatorrizko hizkuntza. Ventris-ek lortu zuen Lineal-B idazkera ingelerara itzultzea, oso emaitza eztabaidagarriekin. Ogama itzultzerakoan nire abiapuntua hiru hipotesitan oinarritzen da:

Lehenengoa: Ogamaren jatorrizko hizkuntza Euskera da. “Linguistic Archaeology” (Hizkuntz Arkeologian) liburuan garatu dudana hipotesi hau Cavally-Sforza (genetika), Hamel &

Venneman (hizkuntzalaritza), Collin Refrew (antropologia)ren ikerkuntza independenteen emaitzetan dago oinarrituta.

Bigarrena: Lehenengo hipotesiak suposatzen du Ogametik egiten den jatorrizko transkripzioko euskal alfabetan agertzen ez diren hizki latino guztiak, baliokide diren euskal hizkietatik transkribatu behar direla.

Hirugarrena: Suposatu nuen Ogamaren idazleak Ogam idazkietan bokalak izkutatzeko eta euskal hitzen elkartzeko/laburtzeko era sistematikoan (formulekin) arituko zirela.

Ogam idazkun bat kodifikatzen

Idatzi beharreko esaldian bokal-kontsonante-bokalez (BKB) hasten diren hitz euskaldunak bakarrik erabili. Aukeratu bokalak tartekatuta dituzten BKBak bakarrik, VCV, VCV1-V1CV2-V2CV3-V3CV4 etab. Formuletan ikusten den bezala. Elkartu BKB guzti hauek hizki lerro baten: VCV1CV2CV3CV4 etab. Kendu trazoei eta sistemaren balore eta lehen zenbakien baloreei ekarpenik egiten ez dioten bokal eta Hak (ikus Jackson '93, paginas 117-152). V – B ordezkatu, C/Q – K ordezkatu, numerologian agintzen den moduan, eta idatzi emaitzak.

Ogam idazkun bat deskodifikatzen

Deskodifikazioan metodo bera erabili behar dugu atzekoz aurrera, izkututako bokalak eta Hak berreskuratuzko, eta euskal hitzak agertarazi. Orain bai itzuli daitezke ingelerara.

Deskodifikazio sistemarako ikus (Lit. 12) zehaztasun eta adibideetarako. C, Q, V, W, Y latineko hizkietara itzuli Ogam hizkiak. Euskarazko hizkiekin duten baliokidetasunagatik, C/Q → K bihurtzen dira, V → B, eta Y → I. Antolatu zuzendutako hizkiak BKBKB formatuan, bokalak eta Hak falta diren lekuan puntuak jarri.

Cunovato (Macalister #11)

Idazkunaren erdi aldea kaltetua dago, baina azterketa zehatz baten ondoren "Cunavato" irakurri behar zela erabaki zen.

Edozein tokitako Ogam idazkun guztiak daude Euskeran oinarrituta, baina euskerak ez du C edo V, beraz orain "Kunabato" irakurriko da. Hizkiak BCBCBCBCB formatuan kokatzen ditugunean, bat bakarrik, hasierakoa falta dela ematen duenez, puntu batez ordezkatzeko dugu. Itzuli beharreko esaldia orain ".kunabato" irakurriko da.

Lau kontsonante daude beraz, BKBKBKB hau gidioien bitartez hiru hizkiko lau BKBtan banatzeko dugu, zeinetan albo bakoitzeko Bak berdinak diren (elkarrilotuak deitutakoak): VCV1-V1CV2-V2CV3-V3VC4, beraz lau hitz .ku-una-aba-ato

Atarikoak eginda, Ogam idazki baten deskodifikaziorako hurrengo hurratsa BKB bakoitzaren azpian "BKB Hiztegia" (493-513 or, lit. 12) agertzen diren esanahi aukera ezberdinak zerrendatzea. Falta diren bokalen kasuan, aukerak, bostak saiatu behar dira (aku, eku, iku, oku, uku) adierazten den moduan:

aku una aba ato

to incite boredom priest tow
to stimulate annoyance occasion tugboat
to rent cowherd slingshot to arrange
acoustics fatigue advantage to seize
(eku) dull rower embellish
equator almost to solve
peace of mind shade come! **(iku)** branches shirt to touch, visit flag, motto, watchful **(oku)** fertile
field **(uku)** stable, falsify go bad, smelly

Aku una aba ato

Incitar aburrimiento cura remolcar
Estimular aburrido ocasión remolcador
Arrendar manada tirachina ordenar
Acústico fatiga ventaja arrebatar
(eku) desafilado embellecer ecuador casi resolver paz mental sombra ¡ven!
(iku) ramas camisa a tocar, bandera de visitante, eslogan, pendiente
(oku) campo fértil
(uku) establo, falsificar echar a perder, hidiendo

Izkutuko esaldiak azaleratzeko logikoki elkarren ondoan doazen hitzak ordena, behar ditugu BKB osotik hasita. Esate baterako, hartu aba eta ato pareak, eta berehala bururatzen zaizu “Abadeak dino hator!” Zertarako esango luke “hator!” zure azperdura (una) akuilatzeke (aku). Beraz Kunabato ren itzulpena zera izango litzateke: “**Abadeak sure azperdura akuilatuko du, hator**”

Hitz osatuak hauek dira:

Akuilatu anadora abade ator

Azperdura akuilatzeke abadeak hator

Hau da misiolari batengandik espero dezakeguna, bere lana da.

“Odysseus of Scotland” liburuan harri gaineko 30 eskoziar idazkun itzultzen ditut, eta nahi duenak Ogam idazkun itzultzaile aditu bihurtzeko azter ditzake.

.sa-am.-s.-k.-r.-ta.

.sa esa esaldi

Idazki indo-europearrik zaharrenak Vedikoak direla uste da, Sanskrito hizkuntzan Kristo aurreko 1200. urte inguruan sortu eta buruz errepikatutakoak. Idazki hauetan Sanskrito hizkuntzari **Samskrta** deitzen zaio, argi ikusten den moduan, bokal batzuk lekuz aldatuta dituen izen aglutinatu bat delarik. Falta diren bokalak, hemen puntuak erabiliz adierazten ditugunak, BKB formula erabiliz antolatzen dira

Hitz batzuen luzera dela eta, goikoa baino sistematikoagoa den anotazio era bat erabiliz, esanahia horrela deskodifikatzen da:

.sa esa *esaldi* lenguaje language
am. Ama *amaitu* destruir to destroy
.s. asa *asaba* ancestro ancestor
.k. ako *akordiotu* estar de acuerdo to agree
.r. ora *oraingoera* renovación, modernización renewal. Modernization
.ta ata *ataurre* a introducir, presentar to introduce

“Destroy the language of our ancestors by agreeing to introduce renewal.”

“Destruye el lenguaje de nuestros ancestros estando de acuerdo para introducir renovación.”

“Amaitu asaben esaldia akordiotuz ataurrea oraingoera”

Hemen ematen da aditzera Jainkosaren hizkuntza, Euskera, akabatzeko eta asmatutako hizkuntza patriarkal berri batekin ordezkatzeko asmoa. Euskararen italiar aldaerak ere antzeko zerbait adierazten du: **Ligurian**

.li-igu-uri-an.

Libratu-iguindu-urritu-andeatu

expurga-despreciar-escacear-corrumpido

“Para ser expurgado, despreciado, escasear y corromper.”

To purge – to despise – to dwindle – to corrupt

“To be purged, despoised, dwindled and corrupted.”

“Libratu, iguindu, urritu, andeatu izateko”

Ahalegin haundiz joan zen jatorrizko hizkuntza akatzen eta hizkuntza indo.erropar eta abarrak sortzen. Hala ere, Bibliak lehenengo orrialdea (Genesis 11:1) aintzinako izen zaharra gogoratzeko erabili zuen: **Euskera**, Jainkosaren hizkuntza.

Euskera

eu – usa – ake – era

euki – usaiako – akela – erabildura

to preserve – traditional – Great Goddess – usage/speech

“We preserve the traditional speech of the Great Goddess.”

Preservar-tradición-Gran Diosa-uso/voz

“Nosotros preservamos la voz tradicional de la Gran Diosa”

Euskaldunen herriak merezi du bere hizkuntz zahar eta ederraz oso harro egotea. Zainduko dute.